

Grootouders Taal

Jacobus Johanneszn Taal, zijn echtgenotes Aaltje de Boer en Aaltjen Willems Pasterkamp, en hun gezin.

Veel informatie in dit hoofdstuk is aangedragen door twee nichten van mij: Femmie Post - Brouwer/van den Berg, en Riek Kroes - Taal. Zonder hun heldere herinneringen aan vroegere tijden was dit hoofdstuk aanmerkelijk minder beeldend geweest!

Afkomst

Jacobus Taal was de tweede zoon van Johannes Taal en Wilhelmina Zuidhoek. Hij maakte deel uit van een gezin van acht kinderen, waarvan er vier jong zijn gestorven. Zijn vader en moeder waren respectievelijk op 24 december 1835 en 16 januari 1837 in Scheveningen geboren.

Het jongste kind van Johannes en Wilhelmina, Petronella, is in 1870 geboren en overleden. De oudste zoon, die tevens het eerste kind was, trouwde ook als eerste: in 1881 in Den Helder. Ergens tussen die twee jaren in een 19e eeuw is het gezin dus naar Den Helder verhuist.

Johannes is zowel visser als viskoopman geweest. Voor de jaren 70 in de 19e eeuw werd visserij met name rond om Den Helder bedreven door niet - Helderse vissers. Pas in die zeventiger jaren is een vissersvloot ontwikkeld die vanuit Den Helder als standplaats op volle zee ging vissen. Voor deze periode werd voornamelijk met behulp van zogenaamde vletten vlak onder de kust gevist. Dan wel werd op haring gevist door langs het strand door het water met een te slepen.

De eerste visrederij in Den Helder heette "Neptunus", en werd door Helderse investeerders opgezet. In de beginjaren van de diepzeevisserij moesten visserlui uit andere plaatsen worden aangetrokken. De eerste vissers kwamen uit Pernis. Hoogstwaarschijnlijk is Johannes Taal, als onderdeel van deze bredere beweging, met zijn gezin naar Den Helder verhuist om zich als visser aldaar te vestigen.

Waarschijnlijk was Jacobus Johanneszn ongeveer 17 jaar toen hij in Den Helder kwam te wonen.

Opkomst en neergang van Den Helder in de 19^e eeuw.

Het Noord-Hollands kanaal is in de beginperiode van het koninkrijk der Nederlanden aangelegd. Het kwam in 1824 gereed. Er werd besloten dit kanaal te graven omdat de haven van Amsterdam door verzanding bij Pampus slechter toegankelijk werd. Voor Den Helder betekende dit een sterke economische stimulans, die echter werd ingetoomd door het formeel bijzondere (militaire) karakter van het gebied, waardoor het bouwen sterk werd beperkt. Amsterdam had hier duidelijk baat bij omdat zo werd voorkomen dat de handel naar deze kustplaats verschoof. Mede door het groter worden van de schepen was een dergelijke ontwikkeling echter niet tegen te houden. Door overslag ontstond een toenemende werkgelegenheid.

Kort na het midden van de 19^e eeuw werd het speciale karakter van Hollands noordpunt opgeheven. Hierop volgde een periode van groei in economie en bevolking. Deze periode ligt tussen 1850 en 1880.¹ Niet alleen door het kanaal is Den Helder met het achterland verbonden. Een spoorwegverbinding met Alkmaar en Haarlem wordt aangelegd, waardoor aansluiting met het nationale spoornet plaatsvindt. Ladingen van grote schepen worden overgeladen op kleinere (binnenvaart) schepen, er moet worden geloodst, zeelieden worden naar de wal overgezet. Met de komst van stoomschepen ontstaat de noodzaak tot transport en opslag van steenkool. Zoals in alle levendige havenplaatsen, tiert de horeca welig. Op het economisch hoogtepunt, in de zeventiger jaren, wordt een diepzee visserij opgezet. Uit Scandinavië wordt hout geïmporteerd dat in de vorm van houtvloten naar Purmerend en Zaandam wordt gesleept. Al deze activiteiten vereisen de 'import' van arbeidskrachten.

¹ Bron: G.H. van Heusden; Den Helder, ze noemden je vroeger Nieuwediep. (Boekhandel Spruit, 1975)

De groeiende bevolking van Den Helder noopte tot uitbreiding van de huisvesting. Deze vond plaats in de diverse kernen waaruit de stad is opgebouwd. Oorspronkelijk bestond Den Helder uit het dorp Huisduinen en Helder (later: oud Den Helder). De aanleg van de haven eind 18^e eeuw en de bouw van de marinewerf begin 19^e eeuw veroorzaakten de groei van de wijk Nieuwediep gelegen nabij de gelijknamige haven. De gegroeide behoefte aan arbeiders – aanleg Willemsoord, graven Noord-Hollands kanaal, inpolderen van het Koe gras – deed een tijdelijk ‘Strooijen dorp’ ontstaan. Deze naam werd afgeleid van het type gebruikte dakbedekking. De woonomstandigheden waren daar ronduit armoedig. Het imago van de wijk was slecht, een reputatie die voortduurde toen het strooijen dorp al was vervangen door het op deze plek later gebouwde Nieuwstad. Na de tweede wereldoorlog mengde de bevolkingen van de voorheen sociaal aparte wijken; Helder en Nieuwediep waren afgebroken.

In Nieuwstad kwamen ook de van elders aangetrokken vissers te wonen. Vandaar dat de termen ‘Visbuurt’ en ‘Pilo’ in zwang kwamen. Hetgeen echter niet wil zeggen dat er enkel visserlui woonden. Ook mensen die in ‘het hout’ werkten woonden er. Het aanleggen van het Noordzeekanaal betekende het startschot voor de economische neergang. Gevestigde rederijen vertrokken naar Amsterdam en visserij (gedeeltelijk) naar IJmuiden.

De familie Taal maakte onderdeel uit van deze demografische ontwikkeling en woonden in deze wijk van Den Helder. De economische neergang kwam hier hard aan. Het verlies van werkgelegenheid is de achtergrond van het vertrek naar Zaandam, Amsterdam etc. De meesten van hen die bleven werkten in andere particuliere sectoren en de marine.

Leven

Voor de zeventiger jaren had Den Helder wel een visafslag die dus op de vangsten van vissers uit andere plaatsen draaide. Ervaren binnen deze branche dus een ruime

*Jacobus
Johanneszn
Taal*

contacten met andere vissersplaatsen. Het zal via een van deze contacten zijn dat Jacobus zijn eerste vrouw ontmoette. Hij trouwde op 16 oktober 1884 met Aaltje de Boer uit Harlingen. Het huwelijk vond plaats in Den Helder.

Aaltjen de Boer was geboren op 20 maart 1865 in Harlingen. Haar vader Arie de Boer was ook zeevisser.

Samen kregen ze acht kinderen, waarvan er een in het eerste levensjaar overleed. Zij overleed op 25 juni 1901 - 38 jaar oud - in het kraambed. Het was bij de geboorte van een jonge Jacobus, die echter nog geen twee maanden oud zou worden.

In 1903, op 7 november, trouwde Jacobus voor de tweede maal, met Aaltjen Willems Pasterkamp. Op Urk, dat toen nog een eiland was. Ook Aaltjen kwam van de overzijde van de Zuiderzee, uit weer een andere vissersplaats. Zij was afkomstig van Urk, en kleepte zich ook in de klederdracht van dat eiland.

*Aaltjen Taal -
Willemsdr
Pasterkamp*

Ook voor Aaltjen Willems Pasterkamp was het een tweede huwelijk. Eerder was zij gehuwd geweest met Jan Maartenszn Post. Haar eerste echtgenoot was op 5 juli 1897 overleden. Ook haar eerste huwelijk had acht kinderen voortgebracht. Op het moment waarop het tweede huwelijk met Jacobus Taal

werd gesloten, waren daarvan drie kinderen inmiddels overleden. Hetgeen betekent dat er op het moment van vrouwen een samengesteld gezin ontstond, waarvan vijf kinderen de achternaam Post droegen. Samen met de in 1903 levende kinderen uit Jacobus Johannes eerste huwelijk met Aaltje de Boer, bestond het samengestelde gezin uit 12 kinderen.

Jacobus en Aaltjen zouden vervolgens nog samen drie kinderen verwekken. Een daarvan is onze vader: Willem Taal. Zouden we uitsluitend naar de volle broer en zuster kijken, dan is de familie niet overmatig groot. Maar worden alle halfbroers en halfzusters meegenomen, dan zien we een heel brede basis van een grote familie. Per slot van rekening is niet uitsluitend de biologische relatie, maar voornamelijk de emotionele relatie die de familieband bepaalt.

Ze woonden in de Gasstraat. Deze straat is zo genoemd van wegen de voormalige gasfabriek van Den Helder. Deze gasfabriek is inmiddels, eerste helft 50 er jaren, gesloopt. Den Helder ging toen over op het gebruik van gas geleverd door de Hoogovens. De Gasstraat ligt in het zogenoemde Nieuwstad, gebouwd voor 1870.

Gasstraat 1903

En in 2007, waarschijnlijk van de andere kant, richting N.O.

Gedurende de eerste twee decennia van de 20^e eeuw

woonde Jacobus met zijn tweede gezin in de L. Van Berk straat. De gezinskaart van de burgerlijke stand te Den Helder vermeldt in die straat vier huisnummers. Per 28 februari 1906 wordt eerst ingeschreven huisnummer 11. Bij de datum 8 februari 1919 wordt eerst huisnummer 7 vermeld, maar dat is vervolgens weer doorgehaald, en het wordt gewijzigd in huisnummer 8. Aldaar overlijdt Jacobus op 4 augustus 1919. Zijn weduwe blijft in de Van Berkstraat wonen. Per 10 november 1927 woont zij op nummer 6.

De wijk – Visbuurt - is momenteel grotendeels gerenoveerd. Gerenoveerde oude panden en nieuwbouw staan door elkaar. Deze wijk werd ook wel de "Pilo" genoemd, naar de kleding die visserlui droegen. Pilo was een soort laken. Laken is een type textiel.

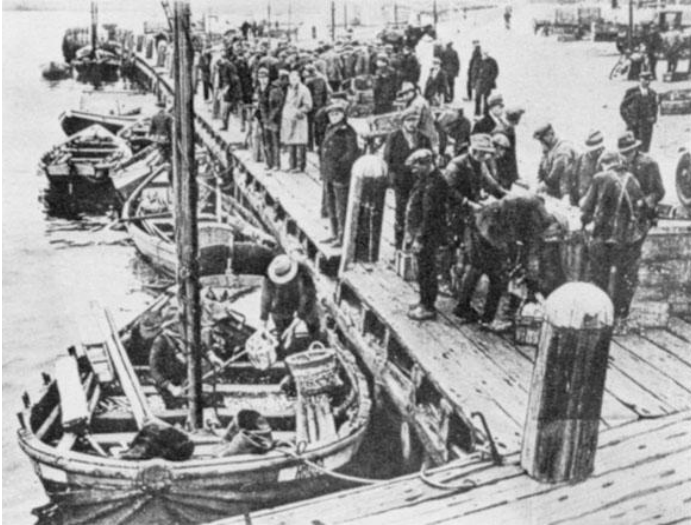
Werk

Jacobus Johannes zoon was als gezegd visserman. Het is mij op dit moment niet bekend of hij in loondienst was dan wel zelfstandig was, met een eigen boot. Als zeevisser zal hij zijn werk hebben gedaan op een botter. Begin 19e eeuw waren het zeilschepen, pas in de dertiger jaren kwamen er gemotoriseerde bidders.

Twee botters met HD registratie in Scheveningse haven.

Dit beroep heeft hij zijn hele arbeidsleven uitgeoefend. In de loop van 1917 werd hij zodanig ziek dat hij nauwelijks meer kon werken. Daarbij leek hij stevige maagpijn. De noodzaak ontstond dat kinderen voor een vervangend inkomen moesten gaan zorgdragen. Onder andere onze vader Willem Taal droeg hieraan bij. Aan het einde van zijn lagere school periode is (ook) hij aan het werk gegaan.

Visafslag in 1910, een toneel dat Jacobus Johanneszn Taal vaak moet hebben meegemaakt.

Op vier augustus 1919 overleed Jacobus Johanneszn Taal. Hij werd 56 jaar oud. Jacobus stierf na zijn vader Johannes, deze overleed naar alle waarschijnlijkheid in 1908, in Den Haag.

Aaltjen Pasterkamp overleefde dus haar beide echtgenoten. Zij heeft nog meer dan 20 jaar als weduwe geleefd. Als bejaarde weduwe was zij gedurende jaren qua inkomen afhankelijk van haar kinderen. Hiervoor hebben met name de twee jongste zonen zorg gedragen.

Over Jacobus Taal en Aaltjen Pasterkamp.

Hendrika Brouwer – Post vertelde vroeger dat zij 13 jaar oud was toen ze er in Den Helder kwam wonen. In dat jaar (1903) trouwde Jacobus Johanneszn Taal voor de tweede keer. Hij huwde Aaltjen Pasterkamp die daarvoor een eerste

huwelijk had met Jan Maartenzn Post. Hendriek was een van de kinderen uit dit eerste huwelijk. Of Jacobus Johanneszn ook een zeevisser was, is niet bekend. "Mijn moeder heeft niets over haar ouders verteld, ook niet over haar eigen vader. Dit was niets om een of andere bijzondere reden, ook bijvoorbeeld tante Vrouwt hoorde je daar ook nooit over." ²

Wel werd op familiebijeenkomsten over oude anekdotes gesproken. Tante Marie bijvoorbeeld had het er nog wel eens over dat er vroeger een fiets werd gehuurd. De fiets werd echter "naar zijn moer gereden". De fiets verhuurder kwam toen bij opoe Taal verhaal halen. Die reageerde met: "Vort, mijn kinderen kunnen niet fietsen, weet je dat niet!". Dan wel ging het over animositeit tussen de zuilen in de Nederlandse maatschappij destijds. "Weet je nog wel dat we vroeger tegen jullie gilden: roomse papers liggen te gillen, liggen te trillen achter de pastoor zijn billen?" waarop gereageerd werd met: "Gereformeerden, omgekeerden, driemaal door de hel gesleept!" Echter het was geen scherpe animositeit in de onderlinge omgang, er werd lang niet altijd gekeken naar "wat je was".

Opoe Taal at elke zondag bij haar dochter Hendrik en Jan Brouwer. Dat was "vast tarief". Femmie herinnert zich dat doen ze ongeveer zes a zeven jaar was ze op zondag opoe uit de L. van Berkstraat moest ophalen. Daar heeft ze steeds in één en dezelfde woning gewoond³. Ook tante Vrouwt keek goed naar haar om. Haar twee jongste zonen gingen vaak naar toe en gaven haar geld. Andere kinderen konden dat (geld) vaak niet missen, maar door de week zal

² Citaat Femmie Post.

³ Femmie Post: "In de van Berkstraat had je eerst Marij van Urk, dan had je mijn opoe, en dan had je mevrouw Kieft. Die hebben een eeuwigheid naast elkaar gewoond."

er heus wel eens een "prikkie" naartoe gegaan zijn. Veronderstelt mag worden dat Hendriek, oom Arie en Willem Taal geen geld van de kerk wilden. Daar waren ze te trots voor.

Toen opoe (Aaltjen Taal - Pasterkamp) nog leefde, moesten de kinderen van Johannes Jacobus Taal en Grietje Post helpen, de wc schoonmaken bijvoorbeeld. Vakanties in Den Helder waren niet uitsluitend "vakantie"! "Wij vonden dat wel leuk, het oude vrouwtje kan dat niet meer."⁴ Maar dan kwam tante Vrouwt wel eens: "Riek, kom op, even een jurk passen." Die kende haar moeder, voor je het wist moesten ook de gele steentjes van de plaats achter worden geschrobd! Opoe dacht ook: "die jonge knietjes kunne dat wel hebben". Dat werd dan met de hand gedaan, en opoe was niet te beroerd om instructie te geven: "daar nog even en dan daarzo". Tante Vrouwt dacht waarschijnlijk aan het feit dat deze kinderen thuis al het nodige hadden te doen, en beschermde ze. Door haar werden ze een beetje verwend.

Grootmoeder Taal – Pasterkamp wordt herinnerd als een oude vrouw, met oude-mensen-handen. Ze werd ervaren als een aardig mens. Ze lachte tegen de kleinkinderen. "We gingen haar lekker helpen."

In de oorlog is Aaltjen Pasterkamp naar haar dochter Klazien in Hillegom gegaan. Hoe het in een ander is verlopen is niet precies bekend. Daar in Hillegom is zij overleden en begraven. De eerste man van Aaltjen, Jan Maartenzn Post, had een eeuwigdurend graf op Urk. Hij was destijds ook op Urk begraven. Opoe Taal was beloofd dat ze ook daar, na afloop van de oorlog, zou worden begraven. Zij wilde altijd op Urk begraven worden naast

⁴ Citaat Riek Kroes – Taal.

haar eerste man. Later kwam om Maarten uit Zaandam langs, die zei: "we hebben toch een graf op Urk; we hebben moeder toch beloofd dat ze daar begraven zou worden"?! Het antwoord van Hendriek was: "geen gemieter hoor ze ligt er rustig daar in Hillegom". Het kostte 'kapitalen' om haar te herbegraven. Notaris Venebos uit Enkhuizen ging over veel belangen van Urkers. "Dan moet Venebos weer worden ingeschakeld, geen flauwekul."⁵ Uiteindelijk heeft Aole Pasterkamp het graf gekregen. Oom Maarten was lang tegen maar heeft uiteindelijk getekend. Immers alle kinderen moesten hiermee akkoord gaan. Opoe is in Hillegom blijven liggen.

Aan het eind van haar leven maakte zij na de Eerste Wereldoorlog te hebben meegemaakt, ook nog de eerste twee jaar van de Tweede Wereldoorlog mee. Toen Den Helder grotendeels werd geëvacueerd, koos zij voor om bij haar jongste dochter in Hillegom te gaan inwonen. Haar laatste woonadres was Vosselaan 12, aldaar.

Aaltjen Taal geboren Willems Pasterkamp overleed 7 mei 1942. Zij werd begraven op de algemene begraafplaats te Hillegom. Momenteel is het graf geruimd.

Over de ouders van Jacobus Taal.

Jacobus was een zoon van Johannes Taal en Wilhelmina Zuidhoek. Dit echtpaar kwam met hun kinderen naar Den Helder. Samen hadden zij acht kinderen, waarvan Jacobus de derde in de reeks was. In Den Helder was Johannes Taal visserman. Later oefende hij een ander, verwant beroep uit: visverkoper.

⁵ Cit. Hendriek Brouwer - Post.

Op negen juli 1896 verhuisde het echtpaar van uit Den Helder naar Amsterdam. Daar wonen zijn tot in 1909 in de 2^e Spaarndamstraat⁶, op een vijftal volgtijdelijke adressen. Op het laatste adres aldaar, (nummer 86 hs) formeel ingeschreven, is Johannes overleden. De jongste broer van Jacobus Taal, die net zo als zijn vader Johannes heette, is meegegaan naar Amsterdam. Uiteindelijk is deze jongste zoon weer naar Den Haag terug verhuisd.⁷

Op de gezinskaart van Johannes Taal staan de overlijdensdata van beide echtgenoten vermeld. Daarbij is aangetekend: `s - Gravenhage. Mogelijk zijn zij thuis bij hun jongste zoon overleden.

Vanaf 1909 woonde Wilhelmina als weduwe op de Jacob van Lennepkade 182".⁸ Zij werd 92 jaar oud, en overleed op 20 maart 1929.

Tijdens een Amsterdamse periode heeft kleindochter Maria Hendrika Taal enige tijd bij hen ingewoond. De aanleiding zal zijn geweest dat moeder Aaltje Taal - de Boer was overleden, en het verzorgen van deze kleuter net iets te veel was. Tante Marie woonde vanaf september 1901⁹ tot juli 1904 in Amsterdam bij haar grootouders. Inmiddels was vader hertrouwd met Aaltjen Pasterkamp.

Als in een later stadium enkele kinderen van Jacobus

⁶ Tot op heden heet deze wijk de Spaarndammerbuurt.

⁷ Joubertstraat 54.

⁸ Gemeentearchief Amsterdam; gezinskaart van Johannes Taal.

⁹ Zij was toen vijf jaar oud.

Johannesz Taal naar Zaandam verhuizen om daar te gaan wonen en werken, strijken zij eigenlijk neer op een plek die schuin tegenover de wijk van hun grootouders ligt. Maar dan aan de andere kant van het IJ. Beide woonplaatsen kenmerkten zich in die tijd door de houthandel.

Groot samengesteld gezin.

In Den Helder woonden na de Tweede Wereldoorlog naast oom Arie; tante Marie, tante Vrouwtje, en tante Hendriek. De laatste twee familieleden heetten 'Post' naar hun biologische vader.

De Helderse tak van de familie Taal, in enge zin, werd dus 'gedragen' door drie van de vijftien kinderen van dit grote gezin. Twaalf kinderen vanuit de huwelijken met Aaltje de Boer en Jan Maartenszn Post, die werden ingebracht in het tweede huwelijk, plus de drie jongste kinderen Taal. In de loop van de tijd waren er vervolgens negen kinderen van de daaropvolgende generatie. Een naar verhouding klein aantal als we ook rekening houden met het gegeven dat veel van de gezinnen in deze orthodox gelovige familie, groot waren. Hoe dit alles is gekomen behoeft verklaring.

Waarom zijn al die broers en zusters weggaan uit Den Helder? De verklaring moet hoogstwaarschijnlijk worden gezocht in de twee meest voorkomende redenen: economische overwegingen en de partner.

Waarom is er een groot deel van de familie naar Zaandam verhuist? Urkers kwamen van Urk af om hier in Den Helder te vissen. Maar er gingen ook een heleboel naar Zaandam; naar het hout. Oom Maarten Post, die met tante Willempje getrouwd was, die voer ook op zo'n schip **van Bruijnzeel**. Deze mensen werden binnenvaartschipper. Dan kwamen ze ook hier hout brengen, maar ook naar de fabrieken. De

verdiensten waren het motief voor deze verhuizingen.

Naast de trek naar Zaandam zijn drie dochters met hun partners naar andere plaatsen getogen. Jacoba ging naar Den Haag, Pietje naar Rotterdam en Klazien verhuisde naar Hillegom in de Bollenstreek.

Eén loot van de stam ging terug naar de plaats waar zijn moeder vandaan kwam; Albert ging van Den Helder naar Urk. Nakomelingen van hem wonen daar nog steeds.

In het navolgende wordt verhaald wat bekend is over hoe het al die kinderen – exclusief de jong overledenen - verging.

Over Johannes Jacobus Taal & Grietje Jans Post.

Johannes Jacobus Taal werd geboren op 02-10-1885 in Den Helder. Johannes is **overleden in Zaandam**. Ook hij was oorspronkelijk zeevisser van beroep.

Johannes was gehuwd met een lid van het gezin, maar er was geen biologische broer - zuster relatie. Hij was een kind uit het eerste huwelijk van Jacobus Johanneszn Taal met Aaltje de Boer. Johannes trouwde, 22 jaar oud, op 04-06-1908 in Den Helder met Grietje Jans Post, 19 jaar oud. Zij was een dochter van Aaltjen Pasterkamp uit haar eerste huwelijk. Grietje is geboren op 19-01-1889 op Urk, dochter van Jan Maartensz Post en Aaltjen Willems Pasterkamp. Van de geboorte werd twee dagen later aangifte gedaan op 21-01-1889. Grietje is overleden op 28-10-1962 in Zaandam, 73 jaar oud.

Oom Hannes en tante Griet woonden in Zaandam aan de haven, zo herinnert Femmie zich.

Oom Hannes Taal was ook visserman. Hij en tante Griet hadden 15 kinderen. Oom Hannes ging in Zaandam wonen (1910 / 1911), maar hij bleef vissen vanuit Den Helder¹⁰. "De meiden Marrie, Rika en Alie werkten. Maar de familie vroeg zich wel eens af van welk geld zij eigenlijk konden leven. Oom Hannes was zo dat hij liever voor minder geld bij een christelijke schipper werkte. Daarbij prakkiseerde hij niet over tante Griet en zijn huisgezin."¹¹ Hannes was gereformeerd, en een beetje fanatiek in zijn geloofsbeleving. Vaak zat hij te "preken" als hij bij anderen op bezoek was.

Als illustratie het volgende. De oudste dochter Alie was getrouwd met Gerrit Fiddelaar. Gerrit ging niet naar de kerk toe, en was socialist. Van beroep was geraakt boekbinder. Als oom Hannes hem een aantal Bijbels had geregeld, gaf hij die aan gewerkt om in te binden. Dit met het oogmerk hem op het geloof te attenderen. "Zo komt Gerrit wel tot het geloof."

Samen met tante Griet had hij een groot huisgezin met vijftien kinderen, dat niet altijd naar hem luisterde. Als hij bij de maaltijd begon te bidden, begonnen de jongens soms al soep lepelen! Blijkbaar waren zij gewend aan langdurigheid.

Dochter Hendrika, het elfde kind van Johannes en Grietje met de roepnaam Riek, staat het nodige bij uit haar jeugd. Haar vader heette formeel Johannes Jacobus, maar doorgaans werd hij Hannes genoemd. Riek vindt dit eigenlijk geen leuke naam, zij noemden hem zelf gewoon

¹⁰ Uit de herinnering van Femmie Post - Brouwer. Dochter Riek (Kroes - Taal) heeft het beeld dat vader Johannes dit niet meer kon opbrengen.

¹¹ Cit. Femmie Brouwer - Post.

“vader”. Haar ouders ziet Riek niet als broer en zus, vader was immers een Taal en moeder was een Post. Die waren beiden met elkaar hertrouwd. Grootmoeder Aaltjen Pasterkamp kwam oorspronkelijk van Urk, haar familienaam komt ook in Zaandam veel voor.

Johannes en Grietje zijn met hun eerste twee kinderen in 1910/1911 van Den Helder naar Zaandam verhuisd. Hij kon bij houthandel Dekker werk krijgen. Versjouwen en stapelen van hout was zijn taak. Johannes had last van zijn maag, regelmatig had hij maagbloedingen. Dat kwam onder andere doordat hij zich bij het eten niet beperkte tot voedsel dat zijn maag goed kon verdragen. Hij at van alles. Dan kreeg hij opnieuw bloedingen en moest in zijn werk weer onderbreken. Tenslotte deed hij niets en bleef thuis. Uiteindelijk kon hij het niet volhouden bij de houthandel. Dat was jammer want hij had daar eindelijk een loontje en daar was moeder Grietje blij mee. Later is hij ook kok geweest aan boord van een schip van de Ballast, een aannemingsmaatschappij. Maar de geschiedenis herhaalde zich, en kwam hij weer thuis nadat hij naar het ziekenhuis was gebracht.

De ouders van Hendrika, Johannes Jacobus Taal en Grietje Post, hebben in de Willemstraat gewoond schuin tegenover oom Maarten Post die in de Oranjestraat woonde met zijn vrouw Willempje. Later zijn zij naar het “rooie dorp” gegaan, aan de haven waar het hout werd aangevoerd. De mensen die daar woonden waren overwegend van de “linkse kant”. Riek is daar in het rooie dorp geboren. Het gezin van Johannes en Grietje woonden daar in de Archangelstraat. Op Koninginnedag moet je een oranje sjerp om, hetgeen maakte dat je werd uitgescholden voor “fijne”! “Vanuit huis

gingen we achterom, maar achter de schuur deden wij onze sjerp gauw af!” De ouders waren vreselijk koningsgezind!

Van uit de Archangelstraat kregen Hannes, Grietje en hun kinderen een nieuw huis. Riek was toen dertien á veertien jaar oud, het zal in 1937/1938 zijn geweest. Er werden huizen gebouwd voor grote gezinnen. Een bestuurslid van de woningbouwvereniging werd gepaaid met een zak aardappelen of een zakje meel. Die werden betrokken van de vader van Coba Flipse die met Maarten Taal was getrouwd. De verhuizing ging naar de Burgermeester van Ordenstraat. “Toen kregen we ook een meisjeskamer met twee ledikanten in plaats van drieën in één ledikantje.”¹²

Vader Johannes kon goed lopen, het kwam wel voor dat die helemaal van Zaandam naar IJmuiden en terug wandelde op zijn klompen. Dit tot ongenoegen van de dochters die de gaten in de kousen moesten repareren. En dat gedurende de oorlog toen er geen garen was. Maar ze moesten gestopt worden, dat werd je als kind gezegd.

Overigens kon Hannes wekenlang aan de slag zijn, en zich verder niet met zijn gezin bezighouden. Pas na meerdere weken dook hij thuis weer op.

Vader kon zomaar vier weken naar Den Helder gaan. Daar ging hij netten boeten, bij zijn neef Piet Post. Piet Post woonde in de Vijzelstraat in Den Helder. In de herinnering van dochter Hendrika heeft hij vanuit die plaats niet meer gevestigd. “En dan zat moeder dan zonder geld!”¹³ Behalve dat moeder van eenieder (werkend kind?) elke week een gulden kreeg. Na afloop van deze periode kwam vader Johannes op zaterdagavond thuis met een zootje “puf”. Dit is

¹² Cit. Riek Kroes – Taal.

¹³ Cit. Riek Kroes – Taal.

ondermaatse vis die de vissers niet (kunnen) verhandelen. Het resultaat was wel dat de familie in Zaandam smaak voor verse goede vis ontwikkelde!

Desalniettemin leven er gemengde gevoelens over het feit dat Johannes zijn gezin zo voor een tijd zonder inkomen alleen kon laten. Hij was daar makkelijk in. Moeder was echter altijd aan het rekenen om rond te kunnen komen. Maar niet alle kinderen zagen dit als een probleem. De oudere kinderen hebben meegemaakt dat vader wegging. De jongste kinderen dit niet zo ervaren.

Moeder Grietje was een precieze vrouw: orde en regelmaat. Waarschijnlijk had zij niet veel andere keus om het grote gezin te kunnen doen functioneren. Grietje wordt getypeerd als een sterke vrouw, een sterk karakter.

Als zeer gelovig man had Johannes er last van dat hij oorspronkelijk "moest trouwen" met Grietje. Niet dat anderen daar een groot probleem van maakten, maar zijn eigen geweten speelde op. Van zijn kinderen verlangde hij ook kuisheid voor het huwelijk.

Tegen eenieder was hij aan het preken; hij hield zijn mond niet! Hij schaamde zich zeker niet voor zijn geloof. In dat geloof was hij overigens niet beperkt tot één en dezelfde kerk. Dochter Jacoba nam dit over van vader Johannes, en ging ook naar diverse kerken. Een paar uitzonderingen daargelaten zijn de kinderen van Johannes en Grietje gelovig en kerkelijk gebleven. Dit ondanks de nadruk die tijdens hun jeugd dit aspect van het leven kreeg. Bijvoorbeeld moesten de kinderen voordat ze naar school gingen Bijbelteksten lezen, waardoor ze te laat gingen aankomen. Voor het eten werden complete hoofdstukken (voor-) gelezen!

Ook op nader terreinen kon de levensstijl behoudend zijn.

Op verjaardagen was het bijvoorbeeld niet door vader toegestaan dat de zonen alcohol dronken. Een advocaatje, dat mocht nog wel. Maar iets sterkers werd in de keuken vlot genuttigd. Sterke drank was overigens ook in andere delen van de familie matig geaccepteerd.

Op een keer was het gezin op bezoek in Den Helder. "Tante Vrouwt had een lap stof gekocht, en had een paar jurkjes gemaakt voor ons vier zusters", vertelt Riek Kroes – Taal. Liepen we op een zondagmorgen met vader op straat, netjes naast elkaar, komt er een fotograaf aan. "We zagen er zo leuk uit, allemaal een roze jurkje aan". "Stop, stop", roept vader. Het is immers zondag! Wij waren boos natuurlijk. Dit als een illustratie van de wijze waarop de geloofsovertuiging effect kon hebben op het dagelijks handelen. Op zondag werd wel warm gegeten, maar de afwas werd op maandag gedaan!

Henk Kroes kon aardig met zijn schoonvader opschieten. Het orthodoxe geloof was geen barrière tussen hen. Er werd niet geprobeerd hem te bekeren. Vader was eigenlijk niet zo familie - achtig.

Uiteindelijk is Johannes Jacobus Taal overleden aan zijn maagaandoening. Ondanks zijn langdurige kwakkelen met de gezondheid is hij toch nog in de 70 jaar oud geworden. Net als moeder Grietje Post die 73 jaar is geworden.

De meeste van hun kinderen zijn in Zaandam blijven wonen. Naast twee emigranten naar Canada, zijn er drie naar andere plaatsen in Nederland gegaan. Arie verhuisde naar Haarlem, Daatje ging eerst naar Oost Indië en vervolgens naar Urk, Ab naar Amsterdam en Gré de jongste ging weer in Den Helder wonen.

Over Jacoba Taal.

De oudste dochter van Jacobus Taal is 78 jaar oud geworden. Zij werd geboren op 18 november 1886. Zij is later weer teruggegaan naar de stad van haar grootvader: Den Haag. Op 16 september in het oorlogsjaar 1914 trouwde ze met Dirk Jan van Alphen, waarmee ze zes kinderen kreeg. Uiteindelijk is ze in 1965 te Den Haag overleden, en werd begraven op de historische begraafplaats "Oud Eik en Duinen" aldaar.

Bij het burgerlijk huwelijk waren vader Jacobus en broer Albert aanwezig. De laatste was getuige, samen met een latere zwager: Pieter Johannes Hildering.

Uit familiekiekjes blijkt dat er contact bleef met de familieleden in Zaandam en Den Helder. Na de Tweede Wereldoorlog is Ria met onze ouders een weekje bij tante Jacoba te logeren geweest. Jacoba woonde toen op de Loosduinsekade op nummer 30. Daarbij werd onder andere Scheveningen bezocht. De heenweg ging te voet, en terug werd de tram genomen.

Een van de dochters was de weduwe en had twee kinderen. Zij woonde bij haar moeder in de voorkamer. Haar man was verongelukt.

Een van de andere dochters werkte als verpleegster in de gevangenis. Toen zij trouwde duurde het huwelijk zeer kort, de volgende dag vertelde zij haar moeder dat haar echtgenoot niet van vrouwen hield.

Over Wilhelmina (Willemien) Taal.

Wilhelmina, ook wel Willemien of Mien genoemd, werd op 20 januari 1889 geboren. Evenals haar oudere zuster trouwde zij in Den Haag. Op 17 maart 1915 trad zij met Pieter Johannes Hildering in het huwelijk.

Wederom was vader Jacobus bij een huwelijk in Den Haag aanwezig. Zwager Dirk Jan van Alphen was nu op zijn beurt getuige bij het huwelijk.

Over deze telg van het gezin is weinig bekend, behalve dat ze van beroep "dienstbode" was.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog is Wilhelmina overleden. De overlijdensakte vermeldt: "Op acht en twintig dezer, ten 5 ure, in deze gemeente". Haar echtgenoot Pieter Johannes Hildering overleefde haar. Wilhelmina werd 54 jaar oud.

Over Albert (Ab) Taal.

Oom Ab (Albert) woonde in Zaandam op het Rozenpad, dat waren hele kleine huisjes en nauwe straatjes. Daar woonden ook nog twee ooms van mij die van den Berg heetten¹⁴.

Albert was één van de gezinsleden¹⁵ die van Den Helder naar Zaandam vertrokken. Geboren in Den Helder op 20 juli

¹⁴ Femmie Post - Brouwer.

¹⁵ Naast Johannes Jacobus Taal en Maarten Post.

1891 trouwde hij op 7 december 1916 in deze plaats met Harmpje de Vries. Evenals de oudste broer van Albert, Johannes Jacobus, kregen zij een groot gezin, van in totaal dertien kinderen. Ook van dit gezin zijn de eerste twee kinderen in Den Helder geboren, en de overigen in Zaandam. In 1919/1920 verhuisden zij in Zaandam.

Tien dagen na de geboorte van het jongste kind, Harmen, is moeder Harmpje overleden in april 1934. Vader Albert is later weer verhuisd en woonde op diverse adressen: Boomgaardspad 19, en vervolgens (per 06-05-1957) in de Krugerstraat op nummer 39. Op 10 maart 1959 nam Albert zijn intrek in 'Huize Horizont', een bejaarden - verpleeghuis aan de Nieuwe Heerengracht 143 in Amsterdam. Sinds 1902 was daar een Gereformeerd tehuis voor 'Ouden van Dagen', gevestigd. Uiteindelijk is Albert Taal aldaar in Amsterdam overleden op 17 januari 1961.¹⁶ Waarschijnlijk onwetend van het feit dat in dat zelfde tehuis in 1940 Jacobus Hendrik de Leeuw overleed, mijn overgrootvader aan moederszijde.

Het jongste kind van Albert en Harmpje, Harmen, ging weer op Urk wonen. Hij trouwde daar op 18 december 1959. Teruggegaan naar de plaats vanwaar zijn pleeg grootmoeder Aaltjen Pasterkamp vandaan kwam.

Over Arie Taal. (de eerste)

Jacobus Taal heeft tweemaal een zoon gekregen die "Arie" heette. De eerste zoon van deze naam kreeg hij samen met Aaltje de Boer, de tweede zoon werd uit Aaltjen Pasterkamp geboren.

De eerste Arie Taal is slechts twaalf jaar oud geworden. Arie werd geboren op 25 oktober 1893. Tegen de zin van moeder

¹⁶ Stadsarchief te Amsterdam: Persoonskaart Albert Taal

is hij aan boord van de HD 108 gaan varen om net als vader te gaan vissen. Hij monsterde aan als "visschermans-knecht". Helaas vond er een aanvaring plaats met de HvH2 "Simon"¹⁷, waarbij Arie met een andere matroos omkwam. Verteld werd later dat de jongen zich, in zee liggend, vastklampte aan de schipper. Deze sloeg zich van hem los om niet zelf ten onder te gaan. Deze ongelukkige gebeurtenissen vonden plaats op de 23^e augustus. Arie spoelde aan op het waddeneiland Terschelling en is daar formeel overleden verklaard per 7 september "op de Reede nabij Terschelling"¹⁸. Op de "Oude" begraafplaats vlakbij de Brandaris werd Arie begraven, rij nummer 17, graf nummer 30. Het graf is nadien hergebruikt en er staat nu een steen van een andere familie op.

Van het overlijden werd op de 12e september door de gemeente Terschelling akte opgemaakt. Vader Jacobus was daarbij als getuige aanwezig, samen met Maarten Post. (*1885) Maarten was een zoon van Jacobus tweede vrouw uit het eerdere huwelijk met Jan Maartenzn Post, en werd in de overlijdensakte als halfbroeder benoemd. Maarten Post was van beroep ook visschermansknecht.

Over Maria Hendrika (Marie) Taal.

Marie Taal was de derde dochter van Jacobus en Aaltje de Boer. Zij werd op 17 maart 1896 geboren, en was 87 jaar oud toen zij op 16 maart 1984 in haar geboorteplaats Den Helder overleed. Op de begraafplaats bij Huisduinen ligt ze samen met haar man begraven.

¹⁷ Op 23 augustus 1906. Bron: "Helderse vissers onder zeil"; Karel Oosterom, uitgeverij Pirola.

¹⁸ Overlijdensakte no. 34 gemeente Terschelling; 12 september 1906.

Jong verloor Marie haar moeder Aaltje de Boer, zij was toen vijf jaar oud. In september 1901 ging de kleine Marie bij haar grootouders in Amsterdam wonen. Met hen woonde zij in de Spaarndammerbuurt¹⁹. In juli 1904, toen vader was hertrouwd met Aaltjen Pasterkamp, ging Marie weer terug naar Den Helder. Ze voegde weer in in het gezin dat destijds in de van Berkstraat woonde.

Marie trouwde op 16 december 1920 met Pieter van Strijen. Samen kregen ze drie kinderen, waarvan er twee in Gelderland gingen wonen en werken. Pieter jr. en dochter Atie woonden in respectievelijk Velp en Arnhem. Leraar geschiedenis en secretaresse ware hun beroepen. De jongste, zoon Jacobus (Jaap), werd officier bij de marine, en is uiteindelijk in de marinestad blijven wonen.

Pieter van Strijen werkte bij drukkerij "de Boer". Oom Piet was van beroep drukker, en werd later "chef binder". Deze drukkerij verhuisde later naar Hilversum. Voor de schrijver dezes had een oom als oom Piet zijn aantrekkelijkheden. Ten eerste was het een heel prettige man waarmee je graag praatte. Een man met een, jalousie trekkende, opvallende dikke bos wit haar op het hoofd. Maar bovendien betekende zijn werk in de drukkerij een voortdurend aanbod van fraaie kladblokken die werden vervaardigd van snij-resten papier. Eens een binder, altijd een binder!

Tante Marie kon behangen! In deze tijd van "doe-het-zelven", niet meer zo opvallend, maar rond 1950 nog wel. In een van mijn vroegste herinneringen moest het huis van mijn ouders Willem en Bets Taal in de Violenstraat in de huiskamer worden behangen. Moeder Bets zag de te doorstane rommel in het geheel niet zitten. Niet de vakman,

¹⁹ 2^e Spaarndamstraat, nrs. 48 resp. 86 hs.

maar tante Marie was de oplossing. Meubels van de wand! Het oude behang werd van het tengel²⁰ afgehaald, met kranten beplakt als onderlaag, en kordaat opnieuw behangen. Vanuit kleuterperspectief een indrukwekkend gebeuren.

Men zegt wel dat oude mensen en hun hond op elkaar gaan lijken. Dat klopt! Tenminste ten dele. Tante Marie en oom Piet hadden een hondje: Rex. Ook Rex genoot van de warme maaltijden. Dat deed hem zichtbaar genoeg. Rex hoefde zich nog niet te verbijten op hondenbrokken, kruimige aardappelen waren zijn deel. Tegenwoordig zouden we hebben gesproken van een hond met "overgewicht". De bazin mocht er ook wezen.

Tante Marie was een zeer contactueel vaardig persoon. Ze was graag op de hoogte van de gebeurtenissen, en hield met velen "feeling". Ook als er spanningen waren tussen derden. Regelmatig bezochten ze Hendriek en Jan Brouwer, "op de koffie in de Brouwerstraat". Van oom Piet van Strijen wordt gemeld: "Hij kwam voor de gezelligheid langs bij Hendriek, en Gré & Jaap Post²¹". Het is niet voor eenieder het geval, maar mij was ze zeer sympathiek.

Kordaat is een goed trefwoord voor tante Marie. De overlevering vertelt dat ergens in mijn vroege jaren mijn moeder bij tante Marie op bezoek was. Op een zeker ogenblik leek het me een interessant idee een stuiter in te

²⁰ Voor de armzaligen onder ons van na de Mammoetwet; tengel was een soort jute gaasdoek dat op latten voor de niet - gestuukte muren, was gespannen. Daarop werd dan vervolgens het behang geplakt.

²¹ Dochter respectievelijk schoonzoon van Johannes Jacobus Taal en Grietje Post. Citaat Riek Kroes – Taal.

slikken, die echter de luchtpijp in schoot. Het zal de lezer inmiddels helder zijn dat moeder die reeds drie kinderen had verloren, dit niet tot vreugde stemde. Ze schrok zich "wild". Tante Marie nam mij mee naar buiten, hield me op de kop vast aan m'n enkels, en sloeg net zolang tot de stuiter er weer uitkwam. Zonder deze actie was deze tekst er niet geweest.

Tijdens de oorlog woonden tante Marie en oom Piet in Heerhugowaard. In het begin van de oorlog deelden ze woonruimte met mijn ouders (Willem & Bets Taal) aan de Middenweg aldaar. De beide zonen, Jaap en 'kleine' Piet²², zaten destijds op de ulo. Toen die opleiding voor hen was afgelopen, werd er beraadslaagd en besloten dat ze naar de HBS zouden gaan. Het staat Femmie Post bij dat het de school in Alkmaar was die zij bezochten.

Na de oorlog woonden zij in de Spuistraat in een vrij kleine woning, en vervolgens aan de Sportlaan²³ in een ruimere nieuwbouwwoning. Het huis in de Spuistraat is inmiddels afgebroken, dat aan de Sportlaan staat nog.

Marie overleefde haar man Piet die in de zomer van 1969 overleed. Toen zijzelf in 1984 overleed was zij duidelijk moe van dit aardse leven.

Over Pietje Taal.

Deze dochter werd eind 19^e eeuw geboren; meer precies op 4 augustus 1898. Zij bracht haar leven door in Rotterdam, waar zij ook is

ak "Kees" genoemd!

overleden en begraven in 1992. Waarom zij naar Rotterdam is gegaan is niet met zekerheid bekend. Waarschijnlijk is zij met haar man meegegaan. Deze Arie van der Steen was ingenieur. Mogelijk hebben ze elkaar leren kennen bij de bouw van de gasfabriek.

Voor de Tweede Wereldoorlog zijn Hendrik en haar dochter Femmie nog samen in Rotterdam bij tante Pietje op bezoek geweest. En ze woonden in een heel groot huis met hoge plafonds.

Toen deze zwager Hendrik bij het station van de trein kwam halen zag hij er met een oud jasje en een oude broek erg armoedig uit. Het waren de crisisjaren na 1930, en er was vrijwel geen werk voor hem te vinden. Ondanks zijn opleiding werkte hij de tram. Tante Pietje had een geestelijk gestoorde zoon, die mocht nooit de kamer uit.

Toen Jan Brouwer was overleden is tante Pietje nog op zijn begrafenis geweest. Later is er nog een keer op bezoek geweest, samen met haar dochter. Een heel knap meisje, ze heette Gré.

Jacobus Johanneszn Taal weduwnaar.

Op 25 juni 1901 overlijdt Aaltje de Boer, zijn vrouw. Op die dag werd een kleine Jacobus geboren. Hoewel minder sterk als in de 19e eeuw, betekenden geboorten nog steeds een verhoogd risico voor de moeder.

De jonge Jacobus wordt niet veel ouder dan een maand. Hij overlijdt op 11 augustus daaropvolgend.

Grootvader Jacobus blijft op 38-jarige leeftijd achter met tien kinderen.

Een kleine twee en een half jaar later trouwt hij voor de

tweede maal, met Aaltjen Pasterkamp, die zelf ook vijf kinderen heeft uit een eerder huwelijk met Jan Maartenzn Post. Jan en Aaltjen verloren driemaal een jong kind.

Het huwelijk van Jacobus Johanneszn Taal en Aaltjen Pasterkamp vond plaats op 7 november 1903, op Urk. Aaltjen geen met haar tweede echtgenoot mee naar Den Helder. Zij verhuisde twee dagen na haar huwelijk.

In sociale zin groeiden beide groepen kinderen, met elkaar op als tafel-zusters en -broeders. Hoewel er wel degelijk meermalen woorden over zijn gevallen, kan er ook zonder biologische verwantschap een band ontstaan door gemeenschappelijke historie.

Overigens was het niet zo dat het gezin qua grootte een optelsom van beider kinderen uit de eerste huwelijken was. De gezinskaart van grootvader Jacobus vermeldt in totaal zeven inwonende kinderen tijdens de periode 1906 - 1919. Vanuit hun eerste huwelijk woonden vier kinderen bij het nieuwe echtpaar in: Marretje, Vrouwtje, Maria Hendrika, en Pietje. Vervolgens uit het nieuwe huwelijk: Klaasje, Willem, en Arie. Marretje was de oudste van deze groep kinderen. Zij werd geboren op 8 november 1895. Het gezin in deze samenstelling woonde in de L. van Berkstraat. Maria Hendrika heeft trouwens nog een periode in Den Haag gewoond, een halfjaar voordat vader Jacobus overleed keerde zij vandaar terug naar Den Helder.

Over Maarten Janszn Post.

Oom Maarten Post is geboren op Urk, op 16 mei 1885. Hij trouwde met tante Willempje Kobus de Vries op 27 februari 1902. **Wanneer zijn beide overleden??**

Maarten Post was evenals Johannes Jacobus Taal en broer

Albert, naar Zaandam verhuisd. Hij werkte bij Kempenaar op vrachtauto maar meestal was hij op de boot. Hij was chauffeur respectievelijk binnenvaartschipper. Oom Maarten was actief in de vakbeweging CNV, hij was voorzitter van de lokale afdeling.

Ook binnen Zaandam is de familie uit elkaar gegroeid. Er zijn relatief weinig onderlinge contacten, als ze er zijn, zijn ze kort.

Oom Maarten en tante Willempje woonden in de Oranjestraat tegenover het station in Zaandam. Als ik het mij goed herinner moest je om naar binnen te gaan een trapje op. Femmie: "bij hen niet, bij de burens wel." Als men van het station afkwam ging je nooit naar de Oranjestraat, dan ging je altijd de Wilhelminastraat in, zo ging je achterom bij tante. En daar was dan een trapje. Vervolgens liep men op deze wijze de keuken door naar de huiskamer.

Over Grietje Jans Post.

Grietje trouwde met Johannes Jacobus Taal, de oudste zoon van haar moeders tweede echtgenoot. Hun huwelijk staat als symbool voor de integratie van beide familiedelen.

Grietje werd geboren op 19 januari 1889 op Urk. Zie verder het beschrevene onder zijn naam.

Over Hendrikje Jans (Hendriek) Post.

Deze dochter van Jan Maartenzn Post werd geboren op 07-10-1890 op Urk. Hendriek is overleden op 08-02-1973 in Den Helder, 82 jaar oud. Zij is begraven op 12-02-1973 te

Den Helder; op de Algemene Begraafplaats vlakbij Huisduinen.

Hendriek trouwde, 21 jaar oud, op 08-08-1912 in Den Helder met Jan Douwezn (Jan) Brouwer, 29 jaar oud. Jan is geboren in 1883 op Urk, als zoon van Douwe Frederikzn Brouwer en Jacobje Jans de Boer. Jan is overleden op 31-03-1969 in Den Helder, 86 jaar oud. Hij is begraven op 03-04-1969 te Den Helder, op de Algemene Begraafplaats te Huisduinen.

Willem en Bets hadden met deze zuster en zwager door het leven heen een goed contact. Dat betekent dat wij als hun kinderen meerdere persoonlijk opgedane ervaringen met deze tante en oom opdeden. Maar bovenal heeft hun dochter Femmie veel herinneringen bijgedragen²⁴. Daarbij ligt het accent op haar beeld van haar stiefmoeder. In biologische zin is Femmie een "van den Berg"²⁵, op jonge leeftijd werd zijn door Jan en Hendriek opgenomen als ware een eigen kind.

Het is Femmie onbekend of vader - Jan Brouwer - rechtstreeks vanaf Urk met Hendrik is getrouwd. Jan Brouwer was visserman. Toen Jan acht jaar was moest hij al mee om te gaan vissen. Met onderbreking in de oorlogsjaren, heeft hij dat dus bijna 60 jaar gedaan. Meestal

²⁴ Citaten in dit deel over Hendriek Brouwer - Post, zijn dan ook vanuit haar mond opgetekend.

²⁵ De Posten en de familie van den Berg hebben onderling meerdere familiebanden. Femmie en haar man Lubbert zijn kinderen van een neef en nicht uit de familie Post. Dit was ook het geval binnen de biologische familie van Femmie: van den Berg. Haar biologische grootmoeder heette ook Post.

voeren ze op botters. Jan Brouwer heeft nooit als haringtrekker op met een vlet gevist.

De Taal'en woonden in Den Helder. Mogelijk voer hij (vroeger toen Jan nog op Urk woonde) via Den Helder. **Controleren in burgerlijke stand.** Ook een broer van Jan Brouwer, oom Freek, en een zuster woonden in Den Helder. De laatste was tante Trui. Later is Trui getrouwd met een Bais. Daarnaast woonde een tweede zuster van Jan in Amsterdam: tante Fem. Die woonde op Wittenburg een volksbuurt in Amsterdam. Deze wijk lag met Kattenburg bij de havens. In Wittenburg hadden ze een heel klein kruidenierswinkeltje. "Met mijn vader zijn we (mijn vader en ik) na de oorlog, ik was toen 13 jaar, naar Amsterdam geweest. Toen was haar man al overleden, die heette Nijdam. Ze had een jongen en een meisje, ik geloof dat de jongen Jan heette. Een hele lange knul wel over de 2 meter. Later is ze met een andere man getrouwd, zijn hier nog wel eens op bezoek geweest. Deze tweede man had evenwichtsstoornis." (einde citaat)

Bij moeder Hendriek zat het op zondag altijd vol, na de kerk. Dan waren er: tante Marie en ome Piet, tante Vrouwt en ome Bas, en nog een paar. Vrouwt kon dan wel eens scherp zijn en zeggen "Maria is geen halve zuster, ze is een tafelzuster". Dan zei Hendriek: "moet je horen Vrouwt, hou je kop dicht, we zijn allemaal in één gezin grootgebracht, we zijn allemaal zusters van elkaar!" Tante Hendriek hield daar niet van. Of de anderen ook een wat afstandelijke houding ten aanzien van die vreemde kinderen hadden, is Femmie onbekend. "Tante Ko, tante Piet en tante Mien zijn hier vandaan gegaan. Die waren "uit de route". Bij mijn moeder kwamen ze allemaal, maar die had een andere houding.

Mijn moeder kon ontzettend goed een geheim bewaren. Als er dan wel eens iets was, dan zei ze "Dat weet ik al zo lang". Dat kon die heel goed doen. Ergens was dat ook wel van mijn moeder te begrijpen later, als iedereen langskomt.....!"

In de jaren dertig gingen Johannes Jacobus Taal en Grietje Post bij Hendriek en Jan Brouwer op vakantie. Als ze in Den Helder uit logeren waren werden de kinderen verdeeld over de huizen van Hendriek en haar zuster tante Vrouwt. De jongsten sliepen dan bij tante Vrouwt, die vond dat leuk, zelf had ze maar een jongen. Maar het kwam ook voor dat moeder Grietje er voor koos de kinderen bij elkaar te houden. Ze sliepen daar in een bedstee. Het was gezellig daar. Riek kan zich Femmie uit die tijd herinneren; het was toen al bepaald geen bang type. Die ging overal op af. Ook later zijn de contacten gebleven.

Tijdens zo'n verblijf in Den Helder moesten de kinderen ook her en der helpen. Bij opoe Taal bijvoorbeeld, maar ook wel eens bij bekenden van de familie. Dan moest er onder nadere worden afgewassen.

In Den Helder kreeg men altijd vis mee. Die werd dan in de trein mee naar Zaandam genomen. Het is wel eens voorgekomen dat de familie naast een mevrouw met twee katten zat. "Wat zijn ze onrustig!?" Tja, hoe zou dat nou komen?

Jan Brouwer zei nooit veel, die was heel rustig. Hij was duidelijk anders dan zijn vrouw, het was meer iemand die veel gewoon "goed" vond. Maar hij was natuurlijk veel op zee. Dat was een wisselend aantal dagen per week achtereen op zee, ook wel eens een hele week, dan waren de kinderen alleen met moeder.

Jan had geen eigen schip, hij voer bij anderen. Daarbij werd weleens gewisseld van schipper. Opbrengsten maar ook kosten werden onderling gedeeld. "Mijn moeder heeft wel eens verteld dat in de eerste week van hun trouwen, Jan fl. 2,50 moest toeleggen toen ze gevestigd hadden! Het ging niet om een maatschap of iets dergelijks, maar per vaart werd de opbrengst verdeeld. De eigenaar van de botter ving eerst de helft van de opbrengsten voor het gebruik van de botter en de verbruikte olie. De andere helft werd gelijk verdeeld over de visserlui. Hij heeft totdat hij 68 jaar oud was gevaren. Toen heeft hij een klap van het roer gekregen. Daardoor kon hij niet meer als visserman werken, en kreeg ziekengeld. Hij ontving toen per week fl. 68, dat was toen een mooi bedrag. Dokter Schoorl was destijds controlearts, mijn vader zei tegen hem dat hij nog nooit zo mooi wekelijk had ontvangen." (einde citaat)

In de periode daarna heeft Jan samen met andere visserlui nog een hele tijd netten geboet. De jonge van Kalsbeek, Bertje, bracht het garen.

Hendrik en Jan woonden in de Brouwerstraat voornamelijk op nummer 61. Eerder hebben Jan en Hendrik aan de overkant van de straat gewoond, in een huurhuis²⁶. Dat was kort voordat Femmie in het gezin kwam. Uit de adressering van correspondentie blijkt dat ze in 1930 nog op dit adres woonden. Zij hebben hun hele leven in deze straat gewoond.

"Hoewel ik "officieel" geen lid van de familie ben, ben ik wel opgevoed in de Brouwerstraat. Na de oorlog was ik 15 en moest naar de huishoudschool. Daar had ik geen klap zin in. Uiteindelijk ben ik gaan

7.

werken. Onder andere heb ik negen jaar bij de Gruijter de kruidenier gewerkt.

Als ik dan thuis kwam gebeurde het wel dat daar niemand was. De stoelen waren weg, mijn moeder was weg. Dan ging ik twee deuren verder, daar woonde een nicht van haar, en dan zat er weer een bus met Urkers. Want de Urkers waren graag reizigers. Tante Griet kwam dan wel eens 's morgens: "morgen komen de Urkers", meer hoeven ze niets te zeggen. Dan kwam er een ploeg neven en nichten van Urk op bezoek. Een stuk of 25 kwamen er dan aangewapperd. Tante Griet kon het dan niet zo goed aan, het was mijn moeder die het dan organiseerde, de taken verdeelde.

Het was thuis een soort aanlooppunt. Als mijn moeder iemand ontmoeten bijvoorbeeld op Urk, dan werd hij uitgenodigd naar Den Helder, en dan kwam die persoon ook. Zo was mijn moeder. Bijvoorbeeld tante Rie Klap, ome Roel Klap is voor de tweede keer getrouwd, haar hele familie heeft ze als het ware laten zitten, maar bij mijn moeder kwam ze! "Ik ben niet anders grootgebracht dan met mensen om mij heen!"

Als ik naar Urk ga kan ik de hele dag wel wandelen. Allemaal nichten en neven. Dat wil zeggen achterneven. Als ik bij wijze van spreken morgen op Urk gaan wonen dan ben ik over een halfjaar een halve Urker." (einde citaat)

Een hele leven liepen Jan en Hendrik in Urker klederdracht. Hendrik is ooit bijzonder kwaad geworden toen doktor Bakker aan haar vroeg waarom ze geen jurk aantrok. "Doe ik mijn werk niet goed genoeg?" Hendrik kocht Urker kleding voor mensen in Den Helder. Dan bestelden ze dat op Urk bij een winkel, waarna het via de post binnenkwam. Vervolgens moesten de bestelde kledingstukken gedistribueerd worden onder de kopers. Die hadden doorgaans echter niet het geld, en dan werd afbetaald met betalingen van 0,25 of 0,50 cent per week. Of met een

gulden. "En dan ging ik mee met mijn moeder. Dat het om het incasseren van geld ging wist ik niet, mijn moeder ging op visite dacht ik. Maar die ging niet op de koffie, die ging geld halen! Zodoende leerde ik al die Urkers kennen."

Hendriek was baker in de visbuurt. Vroeger ging dat zo. Overall was armoe troef, voor en vlak na de oorlog was de visserman niks. Ze hadden het allemaal even arm, als er dan ergens een kind werd verwacht werd aan Hendrik gevraagd of ze wilde helpen. Zo ging dat destijds. Ik zou niet eens zeggen dat ze daarvoor geld ving, maar in ieder geval had ze een "happie eten" daar. Vader was in de week op zee. Ook kwam het voor dat ze met dit doel bij bekende een deel van het huis schoonmaakte bijvoorbeeld de lambrisering. "Dan had ik de kost", zei Hendriek." (einde citaat) Volgens Femmie hebben ze ook op deze manier een huis opgespaard.

Curieus is dat Femmie haar broer Douwe niet duidelijk heeft mee gemaakt. Douwe werkte bij de marine als machinist en ging naar Oost Indië toen Femmie zes a zeven jaar was. Hij ging voor een periode van drie jaar en drie maanden. Hij had destijds al verkering met Harmpje. Kort nadat hij was teruggekomen brak de oorlog uit. Op het moment dat die voor het eerst thuis was in Den Helder, waren zijn koffers nog aan boord. Daarin bevonden zich onder andere lappen stof voor Harmpje en voor Femmie. Zelfs zijn verlovingsring was nog aan boord. Douwe had kort na aankomst de wacht, maar mocht voor een paar uur naar huis. "Moeder morgen neem ik mijn koffers mee", zei Douwe, zo vertelde Hendriek later. Daar is het niet meer van gekomen. De terugreis uit Oost Indië was gedaan met de "van Galen". Dit marineschip werd twee dagen later naar Rotterdam gedirigeerd om zich te mengen in de strijd om de Maasbruggen en het door de Duitsers veroverde vliegveld bij Rotterdam. Tijdens de korte strijd werd het schip door de Duitsers gebombardeerd en zwaar beschadigd.

Over de oorlogstijd.

Op een zondag, opoe Taal was er ook, ging mijn moeder een aantal keren aan de deur kijken. Maar zij zei niks. De Posten zijn zwijgzaam, ze "eten het liever op". Tegen de schemering is Douwe thuisgekomen, met kleren aan van een dooie marinier. Hij was op het schip toen dit indirect werd getroffen²⁷. Op wat voor manier zij er van af zijn gekomen, was Femmie niet bekend, maar wordt beschreven in de voetnoot.

Later ging Douwe werken bij de brandweer op de Rijkswerf, en vertrokken ouders en dochter naar Urk.

In de oorlog zijn ze twee jaar op Urk geweest. Als gezin van Hendrik en Jan woonden ze bij opoe Brouwer. Dat was in de periode 1943-1945, tot aan de bevrijding. Urk was in februari 1945 vrij, in ieder geval voor de maand mei. Het noordoosten van Nederland werd eerder bevrijd dan het westen van Nederland. Urk maakte intussen deel uit van het vasteland: de Noord Oost polder. Deze polder was inmiddels droog maar er was eigenlijk helemaal niets, er stond één

²⁷ De destroyer "van Galen" had dienst gedaan in Indië. Op 8 mei arriveerde het schip in Den Helder. De 10e werd het ter verdediging naar Rotterdam gestuurd. Daar werd gestreden om de Maasbruggen en het vliegveld dat door de Duitsers was veroverd. Kort voor aankomst werd de van Galen door stuka's aangevallen, maar niet direct getroffen. De laatste aanval deed de bommen zo dichtbij het schip exploderen dat het zwaar werd beschadigd. Onder andere het stuurhuis werd vernietigd, het roer was niet meer wendbaar. De kapitein wist het naar de Merwedehaven te dirigeren waar de bemanning van boord ging en de destroyer zonk. De bemanning vocht aan wal mee tegen de Duitsers. Zo kwam Douwe aan andere kleding.

huis, dat noemden ze dorp A. Ze gingen in september terug.

“Wij zijn naar Urk gegaan omdat we moesten van de Duitsers. Moesten geëvacueerd worden. We moesten eigenlijk naar Friesland, maar mijn moeder zei “ik ga niet naar Friesland”. Die had toen iets in d’r arm, daarvoor werd ze bestraald, en kregen een verklaring van dokter Vroom dat we wel naar familie mochten. Toen zijn we naar vaders opoe gegaan. Voor het levensonderhoud ontvingen mijn ouders een soort evacuatie geld. Vader heeft in die periode niet meer gewerkt.” (einde citaat)

In 1943 was de situatie zo dat evacueren verplicht was. Ook in 1940 zijn veel mensen uit Den Helder geëvacueerd, dat was op vrijwillige basis. De situatie was door bombardementen onveilig geworden. Tijdens de evacuatie mocht men elke maand een keer naar Den Helder om het eigen huis te bezoeken.

Willem en Bets Taal logeerden toen, bij Jan en Marie de Leeuw, in de Westerstraat in Enkhuizen. “Daar zijn wij nog op visite geweest.” De ouders van Bets Taal, opa en oma de Leeuw, woonden tijdens de oorlog in Enkhuizen. Daar heeft Femmie in haar jeugd Willem en Bets Taal ontmoet, die logeerden daar toen. Dit bezoek vond plaats in het eerste jaar dat Femmie met haar ouders op Urk woonde (1943). Femmie is er niet helemaal zeker van, maar meent zich te herinneren dat toen net Willy was overleden. Die was op dat moment ook al begraven in Den Helder. Deze gebeurtenis was waarschijnlijk de aanleiding om vanuit Urk in Enkhuizen op bezoek te gaan.

“Op 10 mei brak de oorlog uit, toen zijn wij niet weggeweest. Er waren de eerste dagen heftige bombardementen bij het ziekenhuis en op de buitenhaven. Inmiddels was Douwe thuis en na een paar dagen zijn we met ome Teunis Ruiten, op een botter, naar Ewijcksluis

gegaan. Daar hebben we zes weken op gezeten, waarna we teruggingen naar Den Helder. Na een korte periode van 2 á 3 weken zijn we met de kotter van ome Jan de Boer weer naar Ewijcksluis gegaan. Dat schip was groter, want op de HD 112 (van Teunis Ruiten) zaten het gezin van tante Griet en aangetrouwden, en wij dan. Dat was geen harden.” (einde citaat)

Harpje en Douwe waren bij het begin van de oorlog in ondertrouw, zij zijn in juni 1940 in Den Helder getrouwd. Beide ouderparen zijn in Anna Paulowna, in de buurt bij Ewijcksluis, ‘hun hand wezen zetten’. Hendriek hield het daar in Ewijcksluis niet uit, en vervolgens zijn we toch weer naar Den Helder gaan.

Harpje en Douwe zijn op een doordeweekse dag getrouwd. Het kerkelijk huwelijk vond op een zondag daarna plaats. Omdat het kerkelijk huwelijk nog niet had plaatsgevonden dienen de tussenliggende dagen in kuisheid te worden doorgebracht, hetgeen niet geheel is gelukt. Dominee Tollenaar kon daar gegeven de oorlogsomstandigheden begrip voor opbrengen. Maar niet iedereen had destijds deze opvatting.

De dienst vond plaats in een café in Ewijcksluis. Om iedereen te kunnen laten zitten moest er een stoel worden gehuurd, voor een dubbeltje. “Wij zaten op de tapkast”, vertelde Femmie Post. Het mooie was dat je een meteen na afloop een borreltje kon krijgen. Ome Jan de Boer had Femmie weten te pesten met de vraag of ze wel bloemen voor de bruid had. Uiteraard was dat in deze omstandigheden niet het geval, ze zijn maar samen paardenbloemen gaan plukken, om na de plechtigheid aan de bruid te geven.

Douwe zou in de Breewaterstraat gaan wonen. In een huis tegenover Kühne, de winkel. Ze hadden het huis net half

schoon, toen er weer bommen vielen. Uiteindelijk hebben ze een huis op de vismarkt gekregen. Daarna moest Douwe als marineman van de Duitsers gaan werken bij de brandweer. Gedurende de oorlog is hij den Helder niet meer uit geweest. Maar Jan de zoon van Douwe is geboren in Callantsoog.

“Over het begin van de oorlog weet ik zelf weinig, ik was toen negen jaar. Waarschijnlijk heeft mijn vader in het begin nog gevist. Later mocht dat niet meer. Ik weet wel dat mijn vader in de oorlog puin moesten ruimen. En stenen moest afbikken. Hij werkte dan onder andere in de Spuistraat op de hoek van de Spoorstraat, maar ook tante Marie gewoond heeft. Mijn moeder ging dan koffie en thee brengen. Zelf zat ik toen op school, wij zaten op de Rehobothschool. Later moesten we verhuizen naar de Koningstraat - school, want we mochten niet meer in de Weststraat komen. Het werd er te gevaarlijk door de oorlogsomstandigheden, de Rijkswerf lag er tegenover. Uiteindelijk werd de school in de Koningsstraat te vol, toen hebben wij vervolgens in de Bethelkerk gezeten. In de consistorie. Weer later verhuisden we naar de consistorie van de Rehobothkerk. Soms maar voor halve dagen, soms helemaal niet. Daarna gingen wij naar Urk.

De reis naar Urk was fantastisch, dat zou ik zo weer over willen doen! Mijn moeder had ontzettend veel neven en nichten op Urk, en een ome Luut Kamper²⁸. (Zijn moeder was eerst met een Post getrouwd geweest.) Deze oom had en vrachtboot. Hij voer van Urk op de Lemmer en Kampen. Met dat schip zijn wij naar Urk verhuist. Wij gingen niet alleen, maar ook tante Klazien van den Berg, opoe van den Berg (mijn eigen opoe), en Eeltje Ruiters waren daarbij. Met

²⁸ De biologische familie van Femmie - van den Berg – is afkomstig van Kampereiland (17^e eeuw).

z'n vijven en de te verhuizen spullen op dat schip. Onderweg kwam er een Duitse boot aan, een oorlogsboot. Opoe van den Berg was bang, ze zei: "Luut ik heb nog eieren". Die zijn er op ga jij maar in de kooi liggen, dan zeg ik dat je krank bent. Ome Luut at van alle walletjes. Hij verraadde niemand maar het hakenkruis hing in de mast. In de voorkamer zat hij te mauwen met de Duitsers en in het achterkamertje zat zijn vrouw clandestien vlees te verhandelen. Dat was ome Luut. Als kind zijnde waren we gek op ome Luut en tante Lamertje. Hij heeft ook de Urker boot over gehouden, die voer **tussen Urk en Enkhuizen**." (einde citaat)

Over Marretje Jans Post. ???

Dit was de derde dochter van deze naam. Eerder waren Marretje's geboren in 1884 en 1887. De eerste werd een maand oud, de tweede drie jaar.

Marretje werd geboren op 8 november 1895 op Urk. Zij was een dochter van Aaltjen Pasterkamp en Jan Maartensz Post. Zij huwde op 17 juli 1919 te Den Helder met Roelof Pietersz Klap. Haar echtgenoot Roelof was van beroep katoendrukker **en motoragent**. Marretje is 46 jaar oud geworden. Kort na haar verjaardag, is zij op 19 november 1941 te Breezand²⁹ overleden.

Hun zoon Piet Klap heeft in de jaren vijftig nog in de Helderse Melkcentrale gewerkt als analist. Het was zijn werk om de kwaliteit van de consumptiemelk te testen.

Over Vrouwtje Jans Post.

²⁹ Een groot deel van Den Helder was gedurende de oorlog geëvacueerd.

Vrouwt is geboren op 15 mei 1897 op Urk. Ze is in 1974 te De Helder overleden, 74 jaar oud. Haar tweede man Bastiaan Jan van der Aa, was haar dezelfde maand voorgedaan, 71 jaar oud. Tante Vrouwt en oom Bas hadden twee kinderen: Bas jr. en Toos.

Bas jr. ging net als zijn vader bij de marine. Voor hij trouwde met Corrie Bot, verongelukte hij helaas.

“Tante Vrouwt was een echte Post, ze kon heel scherp zijn. Ze was een vrouw met streken.” Maar als vele andere mensen had ze ook andere kanten: ze maakte kleren voor de nichtjes uit Zaandam, beschermde deze een beetje tegenover moeder Aaltjen. Ook hielp zij van tijd tot tijd Bets Taal – de Leeuw die niet altijd het eigen huishouden aankon.

Hoe zij om Bas heeft leren kennen, is niet bekend. Ze is eerst met Maarten Jacobusz (Jan) Neervoort getrouwd geweest, met wie ze op 6 maart 1920 trouwde. Die werkte destijds bij de gasfabriek³⁰. Opoë Taal woonde in de Gasstraat, later in de L. van Berkstraat³¹, verondersteld mag worden dat “die meiden” naar dan destijds langs liepen.

³⁰ Dit was een steenkoolgasfabriek die vroeger grenzend aan de visbuurt, in Den Helder stond. De Gasstraat ontleent daar tot op heden zijn naam aan. De gasfabriek is afgebroken, eerst werd namelijk gas vanaf de Hoogovens betrokken, later kwam het aardgas.

³¹ Femmie Post weet niet anders dan dat opoë Taal in de L. van Berkstraat heeft gewoond. De familie is ergens voor 1933 daar naartoe verhuist. Willem Taal trouwde in dat jaar vanuit deze straat. Femmie is dan drie jaar, een leeftijd waarop het geheugen nog niet volledig wordt gevuld.

Het lijkt zo te zijn dat ook zij in Rotterdam heeft gewoond. Ze is periode uit Den Helder weggeweest. Tenminste dat bleek uit latere verhalen, het is niet rechtstreeks zou gezegd. Ze zou Rotterdam hebben gewoond samen met Jan Neervoort.

Om Bas heeft meerdere banen gehad, na de marine heeft hij ook op de particuliere werf van Visser gewerkt. Daarnaast werkte hij bij Van Gent en Loos en ook nog op de melkfabriek. Op een of andere manier had hij als werknemer doorgaans problemen met zijn baas.

Hertrouwd

Jacobus Johannesz Taal trouwde voor de tweede maal, met Aaltjen Pasterkamp. Aaltjen was weduwe van Jan Maartensz Post, die op 38-jarige leeftijd overleed.³² Jan had de reputatie van "sterkste man van Urk", hetgeen niet in zijn leeftijd tot uitdrukking is gekomen.

Jacobus Johannesz Taal en Aaltje Pasterkamp trouwden op 7 november 1903 op Urk. Ook de familie van zijn eerste vrouw kwam van dat eiland. Samen kregen ze nog drie kinderen: Klaasje, Willem en Arie.

Over Klaasje (Klazien) Taal.

Klazien heette eigenlijk Klaasje. In de dagelijkse omgang werd ze altijd Klazien genoemd. Deze jongste dochter, van Jacobus Taal en Aaltjen Pasterkamp, is geboren 12 mei 1905. Ze werd 85 jaar en overleed in 1990. Klazien en hun

³² Op 5 juli 1897 op Urk, waar zij beiden geboren waren.

zoon Dirk, liggen begraven op de Algemene Begraafplaats te Hillegom.

Zij woonden in Hillegom in de Vosselaan, in een kleine woning. Dat was geen belemmering om tijdens de oorlogsjaren haar moeder Aaltjen in huis te hebben. Later heeft ook nog haar zoon Dirk³³ met zijn vrouw op dat adres ingewoond, voordat zij zelf een buurhuis betrokken.

Klazien heeft haar man Jo in Den Helder leren kennen. Ze trouwden op 24 februari in Den Helder. Jo de Ruiter woonde ook aldaar, in de Vijzelstraat. Daar woonde ook nog een broer van hem. (Tussen de Brouwerstraat en de Visstraat.) De vader van Jo heette Joost. Zijn vrouw, de moeder van Jo was al overleden. Femmie haar moeder Hendriek deed voor Joost de was. Deze maakte hier nauwkeurige waslijsten van. Men zou gaan denken dat het begrip "waslijst" toen zijn tweede betekenis heeft gekregen.

Tante Klazien kwam nogal eens op bezoek bij de familie in Zaandam, met de boot uit Amsterdam. Dat vond zij een leuk reisje. Toen Hendrika Taal³⁴ ongeveer 12 jaar was, werd ze meegestuurd met tante Klazien, om in Hillegom en haar te helpen. "Werd je zomaar meegestuurd!" Later werd ze door een van haar broers, Maarten, die bij Kempenaar werkte weer opgehaald. Daartoe moesten aan de provinciale weggaan staan en op tijd haar hand op steken.

Toen Klazien uiteindelijk begraven werd, op de

³³ Het is deze neef die heeft genoten van mijn kist met speelgoed, toen 'k zelf daar geen belangstelling meer voor had.

³⁴ Gehuwd met Hendrik (Henk) Kroes.

begraafplaats aan de zuidkant van Hillegom, is oom Maarten Post daar vanuit Zaandam naar toegegaan om erbij te zijn. Hij had relatief vaak met haar en Jo contact gehad. Maarten kwam door zijn werk van tijd tot tijd in de buurt van Hillegom, en ging dan bij Klazien op bezoek.

Over Willem Taal.

Over deze zoon gaan de eerste hoofdstukken, waarin uitgebreid wordt ingegaan op zijn leven.

Over Arie Taal. (de tweede)

Op 19 augustus 1907 werd het jongste kind van dit gezin geboren. Hij overleed kort voor zijn broer Willem, wonend in het bejaardentehuis dat de laatste had helpen oprichten. Na gedurende een lange reeks van jaren zijn vrouw Gré Spits te hebben verzorgd, was het leven voor hem "leeg" geworden.

Arie trouwde op 4 oktober 1928³⁵ Grietje Spits, die hij in de buurt, had leren kennen. Midden negentiger jaren overleden ze kort na elkaar. Samen hadden ze één kind die precies hetzelfde heette als haar nicht, Maria (Ria).

Oom Arie heeft het schoenmakersvak geleerd. In het begin werkte hij bij de Wit in de Brouwerstraat³⁶. Daar kwamen ook marine-schoenmakers

³⁵ Naderhand verheven tot dierendag.

³⁶ Daar woonde ook zuster Hendriek met haar man Jan Brouwer.

om leer te halen. Die brachten hem op het idee om bij de marine te gaan. Op 21 -jarige leeftijd heeft hij zich gemeld, op het commandement aan de buitenhaven. Er werd getekend voor vijf jaar.

Als schoenmaker bij de marine werkte men als eigen baas.

Om het werk te mogen doen moest er een soort "proefstuk" worden gemaakt, ter beoordeling van een collega – vakgenoot. Bij een schoenmaker op het wachtschip. De werkzaamheden betroffen voornamelijk reparaties, en eventueel voorkomende bewerkingen van leer.

"Dat noemden wij altijd "vetleren" schoenen. Kistjes noemden wij dat altijd. Ik ben op school geweest voor nieuw werk."³⁷ Men werkte met bokskalf, en vetleer. Dat laatste gebruikte men voor de hoosen³⁸ van de visserij, die ouwe de Wit gebruikte daar vetleer voor. Maar bij de marine werd gewoon leer gebruikt.

Schoenmakers moesten altijd het eigen materiaal zelf meenemen. Je had je eigen gereedschap, ik had alleen een naaimachine, het gewone werk was het allemaal handwerk!

"Wat ik van maandag tot zaterdag werkte, dat was buiten mijn salaris. De marine had er een vast bedrag voor vastgesteld wat je per jaar mocht verdienen, en dat moet je ook opgeven aan de belasting, je salaris werd opgegeven aan de belasting en voor wat je mocht bijverdienen werd een vast bedrag daarbij getrokken. Wij hadden altijd inkomstenbelasting. De ene keer haalde hij het niet, de

³⁷ Citaat oom Arie Taal.

³⁸ Hoosen waren hoge leren broeken waarmee haringtrekkers in het water liepen.

andere keer haal je het wel, bij wijze van spreken.”³⁹

Na de dienst werd weer particulier gewerkt.

“Vervolgens is hij weer gaan werken, bij Hein de Wit een schoenmaker in de Brouwerstraat. Dat was naast ons. Mijn moeder bracht hem dan thee en koffie. Samen met tante Gré kwam hij altijd bezoek, waar jouw moeder niet altijd kwam. Maar er was geen haat of nijd, hoor!”⁴⁰

Hij heeft diverse werkgevers gehad. Onder andere werkte hij bij Riebus, die had toen een schoenmakerij in de Nieuwstraat. Maar niet altijd werkte hij als schoenmaker, ook werkte oom Arie als horlogemaker, en als naaimachine-reparateur.

Op 15 december 1945 trad Arie Taal toe tot het bestuur gekomen van de algemene uitvaartvereniging Den Helder. Hij bleef bestuurslid tot 1980.

De jongere broer van Willem, Arie Taal heeft in een andere plaats gewoond tijdens de oorlog dan zijn zuster Marie en zijn broer Willem.. Tante Gré en oom Arie zijn later pas geëvacueerd, en gingen naar Heiloo, ze hebben in een mooi huis gewoond, met een puntdak. Met een hele grote tuin achter. Zij woonde niet samen met andere mensen in een woning. Het adres is niet meer bekend.

Tante Gré was anders dan tante Bets Taal, die was meer een dametje. Ze had wel enige deining. “Oom Arie had een vreselijk moeilijk karakter. Het was hem niet vreemd zijn maatschappelijke activiteiten te benadrukken. Hierbij had hij met name zijn bestuurdersrol bij de algemene begrafenis

³⁹ Citaat oom Arie Taal.

⁴⁰ Citaat Femmie Post – Brouwer/van den Berg.

vereniging op het oog.” (In de beleving van sommigen leek het wel eens alsof hij “de baron zelf was”.) Een dergelijke indruk is waarschijnlijk bij deze en gene ontstaan doordat oom Arie nogal eens zwaarwichtig over zijn activiteiten kon praten. Hij nam deze gewoon nogal serieus.

De door hem uitgeoefende beroepen hadden met nauwkeurige techniek van doen. Blijkbaar trok hem dat aan. Ooit bouwde hij akoestische gitaren, waarvan ik er één kreeg.

Omdat ik naar hem ben vernoemd, en oom Arie en tante Gré zelf geen zoon hadden, was er een bijzondere band tussen ons. Die is tot het eind toe gebleven.

Gegevens van de gezinnen van Jacobus Johanneszn en zijn twee echtgenotes.

Jacobus Johannesz Taal is geboren op 30-03-1863 in 's-Gravenhage - Scheveningen, zoon van Johannes (Jan) Taal en Wilhelmina Zuidhoek. Jacobus is overleden op 04-08-1919 in Den Helder, 56 jaar oud.

Beroep: visser

(1) trouwde, 21 jaar oud, op 16-10-1884 in Den Helder met **Aaltje de Boer**, 19 jaar oud. Aaltje is geboren op 20-03-1865 in Harlingen, dochter van Arie de Boer en Jakobje Bakker. Aaltje is overleden op 25-06-1901 in Den Helder, 36 jaar oud.

(2) trouwde, 40 jaar oud, op 07-11-1903 in Urk met **Aaltjen Willems Pasterkamp**, 40 jaar oud. Aaltjen is geboren op 10-05-1863 in Urk, dochter van Willem Sjoerdsz Pasterkamp en Marritje Pietersdr Ras. Van de geboorte is aangifte gedaan op 10-05-1863. Aaltjen is overleden op 07-05-1942 in Hillegom, Vosselaan 12, 78 jaar oud. Zij is begraven op 11-05-1942 te Hillegom, Algemeene Begraafplaats. Zij is weduwe van Jan Maartensz Post (1858-1897), met wie zij trouwde op 23-09-1882 in Urk.

Voorm. adressen: Gasstraat, Den Helder; Vosselaan 12, Hillegom.

Kinderen van Jacobus en Aaltje de Boer:

1. **Johannes Jacobus Taal**, geboren op 02-10-1885 in Den Helder. Johannes is overleden in Zaandam. Beroep: zeevisser. Gehuwd met gezinslid, maar geen directe biologische broer <> zuster relatie. Johannes trouwde, 22 jaar oud, op 04-06-1908 in Den Helder met **Grietje Jans Post**, 19 jaar oud. Grietje is geboren op 19-01-1889 in Urk, dochter van Jan Maartensz Post en Aaltjen Willems Pasterkamp. Van de geboorte is aangifte gedaan op 21-01-1889. Grietje is overleden op 28-10-1962 in Zaandam, 73

- jaar oud.
2. **Jacoba Taal**, geboren op 18-11-1886 in Den Helder. Jacoba is overleden op 01-05-1965 in 's Gravenhage, 78 jaar oud. Zij is begraven op 06-05-1965 te 's Gravenhage; Begraafplaats "Oud Eik en Duinen". Jacoba trouwde, 27 jaar oud, op 16-09-1914 met Dirk Jan van Alphen.
 3. **Wilhelmina (Willemien) Taal**, geboren op 20-01-1889 in Den Helder. Willemien is overleden op 28-05-1943. Willemien trouwde op 17-03-1915 met Pieter Hilderling. Pieter is overleden.
 4. **Albert (Ab) Taal**, geboren op 20-07-1891 in Den Helder. Ab is overleden op 17-01-1961 in Amsterdam, 69 jaar oud. Beroep: visser. Vanuit Den Helder naar Urk getrokken. Ab trouwde, 25 jaar oud, op 07-12-1916 in Den Helder met Harmpje de Vries, 20 jaar oud. Harmpje is geboren op 03-01-1896 in Urk, dochter van Jan de Vries en Geertje Kramer. Harmpje is overleden op 15-04-1934 in Zaandam, 38 jaar oud.
 5. **Arie Taal**, geboren op 25-10-1893 in Den Helder. Arie is overleden op 07-09-1906 in Op zee; aangespoeld op Terschelling, 12 jaar oud (oorzaak: Aanvaring, verdrongen). Van het overlijden is aangifte gedaan op 12-09-1906.
 6. **Maria Hendrika (Marie) Taal**, geboren op 17-03-1896 in Den Helder. Marie is overleden op 16-03-1984 in Den Helder, 87 jaar oud. Zij is begraven op 21-03-1984 te Den Helder; Algemene Begraafplaats Huisduinen W482. Marie trouwde, 24 jaar oud, op 16-12-1920 in Den Helder met Pieter (Piet) van Strijen, 26 jaar oud. Piet is geboren op 22-12-1893 in Den Helder, zoon van Pieter van Strijen en Adriaantje Faerenhoudt. Piet is overleden op 16-08-1969 in Den Helder, 75 jaar oud. Hij is begraven op 20-08-1969 te Den Helder; Algemene Begraafplaats Huisduinen W482. Beroep: Drukker. Functie: Chef

Binder.

7. **Pietje Taal**, geboren op 04-08-1898 in Den Helder. Pietje is overleden op 06-05-1992 in Rotterdam, 93 jaar oud. Zij is begraven op 11-05-1992 te Rotterdam; Algemene begraafplaats Crooswijk. Pietje trouwde, 22 jaar oud, op 23-12-1920 in Pernis met Arie van der Steen, 27 jaar oud. Arie is geboren in 1893 in Pernis. Arie is overleden.
8. **Jacobus Taal**, geboren op 25-06-1901 in Den Helder. Jacobus is overleden op 11-08-1901 in Amsterdam, 1 maand oud.

Kinderen van Aaltjen Pasterkamp en Jan Maartenszn

Post:

1. **Marretje Jans Post**, geboren op 17-01-1884 in Urk. Van de geboorte is aangifte gedaan op 18-01-1884. Marretje is overleden op 09-03-1884 in Urk, 1 maand oud. Van het overlijden is aangifte gedaan op 10-03-1884.
2. **Maarten Janszn Post**, geboren op 16-05-1885 in Urk. Van de geboorte is aangifte gedaan op 18-05-1885. Maarten is overleden. Beroep: zeevisser. Maarten trouwde, 22 jaar oud, op 27-02-1908 in Den Helder met Willempje Kobus de Vries, 19 jaar oud. Willempje is geboren op 19-10-1888 in Urk, dochter van Kobus Klaaszn de Vries en Grietje Johannesdr Ras. Willempje is overleden.
3. **Marretje Jans Post**, geboren op 04-06-1887 in Urk. Van de geboorte is aangifte gedaan op 06-06-1887. Marretje is overleden op 04-05-1891 in Urk, 3 jaar oud. Van het overlijden is aangifte gedaan op 05-05-1891.
4. **Grietje Jans Post**, geboren op 19-01-1889 in Urk. Van de geboorte is aangifte gedaan op 21-01-1889. Grietje is overleden op 28-10-1962 in Zaandam, 73 jaar oud. Gehuwd met gezinslid:trouwde, 19 jaar oud, op 04-06-1908 in Den Helder met Johannes

- Jacobus Taal, 22 jaar oud. Johannes is geboren op 02-10-1885 in Den Helder, zoon van Jacobus Johannesz Taal en Aaltje de Boer. Johannes is overleden in Zaandam. Beroep: zeevisser
5. **Hendrik Jans (Hendriek) Post**, geboren op 07-10-1890 in Urk. Hendriek is overleden op 08-02-1973 in Den Helder, 82 jaar oud. Zij is begraven op 12-02-1973 te Den Helder; Algemene Begraafplaats Huisduinen. Hendriek trouwde, 21 jaar oud, op 08-08-1912 in Den Helder met Jan Douweszn (Jan) Brouwer, ongeveer 29 jaar oud. Jan is geboren omstreeks 1883 in Urk, zoon van Douwe Frederikszn Brouwer en Jacobje Jans de Boer. Jan is overleden op 31-03-1969 in Den Helder, ongeveer 86 jaar oud. Hij is begraven op 03-04-1969 te Den Helder, Algemene Begraafplaats te Huisduinen.
 6. **Willem Janszn Post**, geboren op 10-07-1893 in Urk. Willem is overleden op 09-03-1894 in Urk, 7 maanden oud.
 7. **Marretje Jans Post**, geboren op 08-11-1895 in Urk. Marretje is overleden op 19-11-1941 in Breezand, 46 jaar oud. Zij is begraven op 24-11-1941 te Den Helder; Algemene Begraafplaats Huisduinen. Marretje trouwde, 23 jaar oud, op 17-07-1919 in Den Helder met Roelof Pieterszn Klap, ongeveer 26 jaar oud. Roelof is geboren omstreeks 1893 in Haarlemmerliede, zoon van Pieter Klap en Pietertje Kooij. Roelof is overleden op 27-07-1947 in Den Helder, ongeveer 54 jaar oud. Hij is begraven op 30-07-1947 te Den Helder; Algemene Begraafplaats Huisduinen. Beroep: Katoendrukker.
 8. **Vrouwtje Jans Post**, geboren op 15-05-1897 in Urk. Vrouwtje is overleden op 22-11-1974 in Den Helder, 77 jaar oud. Vrouwtje: (1) trouwde met Bastiaan Jan (Bas) van der Aa. Bas is geboren omstreeks 1903. Bas is overleden op 04-11-1974 in Den Helder, ongeveer 71 jaar oud. Hij is begraven op

07-11-1974 te Schagen (gecremeerd). (2) trouwde, 22 jaar oud, op 06-03-1920 in Den Helder met Maarten Jacobuszn Neervoort, ongeveer 21 jaar oud. Maarten is geboren omstreeks 1899 in 's-Gravenhage, zoon van Jacobus Wilhelmus Philippus Neervoort en Jaantje Vrolijk. Maarten is overleden. Beroep: Metselaar.

Kinderen van Jacobus en Aaltjen Pasterkamp:

1. **Klaasje (Klazien) Taal**, geboren op 12-05-1905 in Den Helder. Klazien is overleden op 26-06-1990 in Hillegom, 85 jaar oud. Zij is begraven te Hillegom, Algemeene Begraafplaats. Klazien trouwde, 21 jaar oud, op 24-02-1927 in Den Helder met Joost de Ruiters, 23 jaar oud. Joost is geboren in 1904. Joost is overleden. Beroep: Stoomtram onderhoudsman.
2. **Willem Taal**, geboren op 08-06-1906 in Den Helder. Willem is overleden op 20-10-1996 in Den Helder, 90 jaar oud. Hij is begraven te Den Helder; Algemene Begraafplaats Huisduinen BH26. Beroep: Directeur Helderse Melkcentrale (H.M.C.) Voorm. adressen: Cronjéstraat 22 (1933 - 1936), H.A. Lorentzstraat 107 (1936 - 1940), Den Helder; Middenweg C 35, Heer Hugowaard (1940 - 1941); Dorpsstraat A 72, Noord-Scharwoude Langedijk (v.a. 1941); Violenstraat 30 (v.a. 1945-1992), en Bernardplein 44 beide in Den Helder. Willem trouwde, 27 jaar oud, op 26-10-1933 in Den Helder met Elisabeth Cornelia (Bets) de Leeuw, 25 jaar oud, nadat zij in Den Helder in ondertrouw zijn gegaan. Het kerkelijk huwelijk vond plaats op 26-10-1933 in Den Helder; Gereformeerde Kerk. Bets is geboren op 13-09-1908 in Amsterdam, dochter van Jan de Leeuw en Maria (Marie) Blancke. Bets is overleden op 08-10-1999 in Den Helder, 91 jaar oud. Zij is begraven te Den Helder.
3. **Arie Taal**, geboren op 19-08-1907 in Den Helder.

Arie is overleden omstreeks 1996 in Den Helder, ongeveer 89 jaar oud. Hij is begraven in 1996 te Schagen (gecremeerd). Arie trouwde, 21 jaar oud, op 04-10-1928 in Den Helder met Grietje (Gré) Spits, 19 jaar oud. Gré is geboren op 31-12-1908 in Den Helder, dochter van Cornelis Reijnders Spits en Maria de Wit. Gré is overleden in 1995 in Den Helder, 87 jaar oud.